

Türkiye’de Yükseköğretimin Panoraması

Editörler:

Prof. Dr. Asuman Seda SARACALOĞLU
Dr. Anıl Kadir ERANIL

Editörler: Prof. Dr. Asuman Seda SARACALOĞLU - Dr. Anıl Kadir ERANIL

TÜRKİYE'DE YÜKSEKÖĞRETİMİN PANORAMASI

ISBN 978-625-8516-00-5

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2025, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

2. Baskı: Kasım 2025, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Türkiye'nin artan genç nüfusu ve genç nüfusun her geçen gün yükseköğretime olan talebinin artması yükseköğretim sisteminin etkili yönetimini daha da zorlaştırmaktadır. Yükseköğretimin bilim temelli etkili politikalar üretmesi Türkiye'nin geleceği için bir zorunluluktur. Bu zorunluluk yükseköğretimin tüm paydaşlarının yükseköğretim sistemine etkili bir şekilde katılması ile mümkün görünmektedir. Peki Türkiye'de yükseköğretimin tüm paydaşları bu anlamda ne kadar katkı sağlamaktadır ya da sağlayabilecek ortama ne kadar sahiptir? Dünyada öncü bir yükseköğretim sistemine sahip olmanın yollarından biri yükseköğretim sisteminde ve sistemdeki paydaşlara doğru soruları sormak ile başlayabilir.

Türkiye'de yükseköğretim nedir? Tarihçesiyle, erişimiyle, finansmanı, teşkilat yapısıyla, politikalarıyla, insan kaynaklarıyla, getirileriyle, uluslar arası boyutlarıyla ve faaliyetleriyle, sorunlarıyla ve benzer birçok temel konuyla Türkiye'de yükseköğretim nedir? Bu kitabın yazılma amacı, bu sorulara yanıtlar aramak olmuştur. Bu veya benzeri sorulara aranan yanıtların yükseköğretim sisteminin daha güçlü bir noktaya gelmesinde hem araştırmacılara hem politika üreticilere fayda sağlaması beklenmektedir.

Bu kitap, 20 yazarın katkısıyla 17 bölümden oluşmaktadır. Kitap, Türkiye'de yükseköğretimin panoramasını sunmayı amaçlamaktadır. Uzun ve kapsamlı bir çalışma sürecinde bu ürün ortaya çıkmıştır. Bir ürünün kusursuz olduğunu söylemek mümkün değildir ancak büyük bir gayret ve çabayla bu ürünün oluşturulduğunu ifade etmek gerekir. Bu kitap, siz değerli okuyucularımızın, hocalarımızın ve alana gönül vermiş tüm paydaşların dönütler çerçevesinde geliştirilmeye açıktır. Süreci anlayış ve sabırla yürüten bölüm yazarı hocalarımıza teşekkür ederiz.

Türkiye'de evlatlarının iyi yetişmesi için emeklerini göz ardı etmeyen ailelere, öğrencilerine emeklerini esirgemeyen öğretmenlere ve bulundukları görevi layıkıyla yerine getirmeye çalışan herkese sevgi ve saygılarımızı sunarız.

“Eğitimidir ki, bir ulusu ya özgür, bağımsız, şanlı, yüksek bir toplum olarak yaşatır ya da tutsaklığa ve düşkünlüğe sürükler” (Mustafa Kemal ATATÜRK).

Editörler

Prof. Dr. Asuman Seda Saracaloğlu

Dr. Anıl Kadir Eranıl

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: Prof. Dr. Asuman Seda SARACALOĞLU - Dr. Anıl Kadir ERANIL

1. Bölüm: Yükseköğretimin Tarihçesi ve Geleceğe Bakış

Asuman Seda SARACALOĞLU, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Gökhan GÜNAY, Milli Eğitim Bakanlığı

2. Bölüm: Öğretmen Yetiştirme Uygulamalarının Yükseköğretime Tarihsel Yolculuğu

Nur ÜTKÜR GÜLLÜHAN, İstanbul Üniversitesi

3. Bölüm: Yükseköğretim Kurumlarının Yönetimi ve Teşkilat Yapısı

Gamze KASALAK, Akdeniz Üniversitesi

4. Bölüm: Yükseköğretimde İnsan Kaynakları

Ramazan Şamil TATIK, Pamukkale Üniversitesi

5. Bölüm: Yükseköğretimde Etik Değerler

Behiye DAĞDEVİREN ERTAŞ, Yozgat Bozok Üniversitesi

6. Bölüm: Yükseköğretimde Hesap Verebilirlik

Mehmet ÖZCAN, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

7. Bölüm: Yükseköğretimde Kalite Güvence Sistemi

Bahar YAKUT ÖZEK, Milli Eğitim Bakanlığı
Mehmet MENTEŞE, Milli Eğitim Bakanlığı

8. Bölüm: Yükseköğretimde Akreditasyon

Seda ATA, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Asuman Seda SARACALOĞLU, Aydın Adnan Menderes

9. Bölüm: Yükseköğretime Erişim ve Ulaşılabilirlik

Anıl Kadir ERANIL, Milli Eğitim Bakanlığı

10. Bölüm: Yükseköğretimin Bireysel ve Toplumsal Getirileri

Ali Erkan BARIŞ, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

11. Bölüm: Yükseköğretimin Finansmanı ve Türkiye İçin Alternatif Finansman Modelleri

Nazmi Zarifi GÜRKAN, Hazine ve Maliye Bakanlığı

12. Bölüm: Yükseköğretimde Özelleştirme Politikaları ve Neoliberalizm

Berna YÜNER, Yozgat Bozok Üniversitesi

13. Bölüm: Neoliberal Piyasa Saldırısı Altında Yükseköğretimin Dönüşümü

Erdem OKLAY

14. Bölüm: Yükseköğretimin Uluslararasılaşmasının Anlamı ve Türkiye Bağlamı

Barış ERİÇOK, Ordu Üniversitesi

15. Bölüm: Yükseköğretimin Göç Politikaları

Könül ABASLI, ADA Üniversitesi/Bakü-Azerbaycan

16. Bölüm: Türkiye’de Yükseköğretimdeki Akademisyen ve Öğrenci Sorunları

Sümeyye KONUK, Trakya Üniversitesi

17. Bölüm: Yükseköğretimin Temel Sorunları

Seval KOÇAK, Uşak Üniversitesi

Selçuk Yusuf ARSLAN, Milli Eğitim Bakanlığı

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iv
Bölümler ve Yazarları.....	vii

1. BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİMİN TARİHÇESİ VE GELECEĞE BAKIŞ

Bölüm Özeti	1
Giriş	2
Cumhuriyet Öncesi Dönemde Yükseköğretim (1040-1923).....	2
Darülfünun Öncesinde Yaşanan Gelişmeler (1040-1846)	3
Darülfünun Sonrasında Yaşanan Gelişmeler (1846-1923)	10
Cumhuriyetten Günümüze Yükseköğretim (1923-2020)	16
1923-1946 Yılları Arasında Yaşanan Gelişmeler	17
1946-1981 Yılları Arasında Yaşanan Gelişmeler	22
1981'den Günümüze Kadar Yaşanan Gelişmeler	29
Türkiye'de Yükseköğretimin Geleceğine Bakış	41
Hedef Kitlenin Genişlemesi	43
Özel Üniversitelerin Artması ve Çeşitlendirilmesi	43
Öğrenme Ortamlarının Dijital Dönüşümü.....	44
Yükseköğretim Finansmanının Çeşitlendirilmesi.....	45
Yükseköğretimin Yönetsel ve İdari Olarak Dönüşümü.....	46
Meslekler ve İstihdam Alanlarının Değişimi	47
Sonuç.....	47
Bölüm Kaynakçası.....	50

2. BÖLÜM

ÖĞRETMEN YETİŞTİRME UYGULAMALARININ YÜKSEKÖĞRETİME TARİHSEL YOLCULUĞU

Bölüm Özeti	55
Giriş.....	56
İlkokullara Öğretmen Yetiştirme.....	56
İlk Öğretmen Okulları (1924-1974).....	56
Köy Enstitüleri (1940-1953).....	57
İki Yıllık Eğitim Enstitüleri (1974-1982).....	62
Ortaokullara Öğretmen Yetiştirme	63
Üç Yıllık Eğitim Enstitüleri (1978-1982).....	63
Liselere Öğretmen Yetiştirme	64
Yüksek Öğretmen Okulları (1923-1978).....	64
Üniversiteler (1982-2020).....	65
Eğitim Fakültelerinde Yapılan Düzenlemeler	66
Eğitim Fakültelerinin Yapılanmasında 1997-1998 Düzenlemesi	66
Eğitim Fakültelerinin Yapılanmasında 2006-2007 Düzenlemesi	68
Eğitim Fakültelerinin Yapılanmasında 2018-2019 Düzenlemesi	70

Günümüz Öğretmen Yetiştirme Uygulamaları ve Sorunları.....	74
Uygulama Okulları	75
Pedagojik Formasyon Sertifika Programları.....	76
Eğitim Fakültesi Mezunları ve İstihdam.....	78
Sonuç.....	80
Bölüm Kaynakçası.....	81

3. BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARININ YÖNETİMİ VE TEŞKİLAT YAPISI

Bölüm Özeti	84
Giriş.....	85
Dünyada Yükseköğretim Kurumlarının Yönetimi.....	85
Türkiye'de Yükseköğretim Kurumlarının Yönetimi	89
Türkiye'de Yükseköğretim Kuruluşlarının Teşkilat Yapısı.....	94
Türkiye'de Yükseköğretim Üst Kuruluşlarının Teşkilat Yapısı	95
Türkiye'de Yükseköğretim Kurumlarının Teşkilat Yapısı	96
Türkiye'de Yükseköğretim Kurumlarının Akademik Teşkilat Yapısı	97
Türkiye'de Yükseköğretim Kurumlarının İdari Teşkilat Yapısı.....	98
Türkiye'de Yükseköğretim Kurumlarının Yönetim Yapısının Tarihsel Süreci.....	100
Türkiye'de Yükseköğretim Kurumlarının Yönetimi ve Teşkilat Yapısına Yönelik Eleştiriler ve Öneriler.....	107
Yükseköğretimin Üst Yönetimine İlişkin Eleştiriler ve Öneriler.....	107
Üniversite Yönetimine İlişkin Eleştiriler ve Öneriler	110
Üniversite Teşkilat Yapısına İlişkin Eleştiriler ve Öneriler.....	114
Sonuç.....	116
Bölüm Kaynakçası.....	120
Kısaltmalar	125

4. BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİMDE İNSAN KAYNAKLARI

Bölüm Özeti	127
Giriş	128
İnsan Kaynağı.....	128
Yükseköğretimde İnsan Kaynakları	130
YÖK Teşkilatında İnsan Kaynağı.....	134
Yükseköğretim Kurumlarında İnsan Kaynağı Olarak İdari Personel.....	136
Yükseköğretim Kurumlarında İnsan Kaynağı Olarak Akademik Personel.....	137
Yükseköğretim Kurumlarında İnsan Kaynağı Olarak Ön Lisans ve Lisans Öğrencileri ...	149
Yükseköğretim Kurumlarında İnsan Kaynağı Olarak Lisansüstü Öğrenciler.....	151
Yükseköğretimde İnsan Kaynaklarının Yetiştirilmesi ve Devamlılığı.....	152
Yükseköğretimde İnsan Kaynaklarının Değerlendirilmesi ve Öneriler.....	156
Sonuç.....	160
Bölüm Kaynakçası.....	165
Kısaltmalar	169

5. BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİMDE ETİK DEĞERLER

Bölüm Özeti	170
Giriş	171
Etik Üzerine.....	171
Yükseköğretimde Akademik Etik.....	171
Araştırma- Yayın ve Bilim Etiği.....	172
Bilimsel ve Akademik Etik İlkeler.....	173
Araştırmada-Bilimde Etik Dışı Davranışlar	177
Disiplinsiz Araştırma (Undisciplined Research).....	177
Sahte Veriler Üretme (Fabrication).....	178
Çarpıtma, Saptırma (Falsifacion).....	178
Yinelenen Yayınlar (Duplication).....	178
Dilimleme (Salami science)	178
İntihal (Plagiarism)	178
Haksız Yazarlık.....	179
Taraflı Kaynak.....	179
Taraflı Yayın.....	179
Yazar Saklama	179
Bilgilendirmeden Onay Alma.....	179
Gönüllü Katılım İlkesinin İhlali	180
Gizlilik İlkesinin İhlali	180
Eğitim Öğretim Etiği	180
Öğrencilerin Hak ve Sorumlulukları	181
Üniversite Öğrencilerinin Etik Dışı Davranışları.....	183
Akademisyenlerin Eğitim-Öğretim Etiğine Yönelik Davranışları	185
Dünyada Bilimsel Araştırmalarda Etik Sorunlarından Örnekler	189
Yükseköğretimde Etik Dışı Davranışların Nedenleri	194
Sonuç	195
Bölüm Kaynakçası.....	196

6. BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİMDE HESAP VEREBİLİRLİK

Bölüm Özeti	200
Giriş.....	201
Hesap Verebilirlik Kavramı ve Tanımı.....	201
Hesap Verebilirlik Süreci	203
Hesap Verebilirliğin Amacı.....	206
Hesap Verebilirliğin Önemi	207
Hesap Verebilirliğin Özellikleri	208
Hesap Verebilirlik Türleri.....	209
Bürokratik (Yönetmel) Hesap Verebilirlik	210
Siyasal Hesap Verebilirlik	212
Yasal Hesap Verebilirlik	213
Profesyonel (Mesleki) Hesap Verebilirlik	214
Akademik Hesap Verebilirlik.....	216

Hesap Verebilirlik ile İlişkili Kavramlar	217
Sorumluluk.....	217
Denetim	218
Şeffaflık.....	219
Etik.....	219
Duyarlılık.....	220
Sonuç.....	221
Bölüm Kaynakçası	222

7. BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİMDE KALİTE GÜVENCE SİSTEMİ

Bölüm Özeti	225
Giriş	226
Kalite Kavramı ve Kalite Güvencesi	226
Bologna Süreci Çerçevesinde Kalite.....	228
Dünyada Kalite Güvence Sistemi ile İlgili Genel Eğilimler	231
Amerikan Yükseköğretim Kurumlarında Kalite Güvence Sistemi	232
Birleşik Krallık Kalite Güvence Sistemi.....	236
Avusturalya Kalite Güvence Sistemi	238
Japonya Kalite Güvence Sistemi	241
Türkiye’de Yükseköğretim Kalite Güvence Sistemi	244
Türkiye’de Yükseköğretimde Kalite Güvence Sistemi	247
Yükseköğretim Kalite Kurulu.....	248
Yükseköğretim Kalite Kurulu’nun Amaçları.....	252
YÖKAK’ın Görevleri.....	254
Kurumsal Dış Değerlendirme Programı	255
ENQA’nın YÖKAK için Önerileri	260
YÖKAK’ın Başarılarını Pekiştirmesi için Öneriler	262
Sonuç.....	264
Bölüm Kaynakçası	267
Kısaltmalar	270

8. BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİMDE AKREDİTASYON

Bölüm Özeti	271
Giriş.....	272
Yükseköğretimde Kalite ve Kalite Güvencesi	272
Akreditasyonun Tanımı, Amaçları ve Türleri.....	276
Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa’da Akreditasyon.....	280
Türkiye’de Akreditasyon Veren Kurumlar.....	285
Yükseköğretim Kalite Kurulu-YÖKAK	287
Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği-MÜDEK.....	290
Fen, Edebiyat, Fen-Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakülteleri Akreditasyon Derneği-FEDEK (FEF)	291
Türk Psikologlar Derneği- Türk Psikologlar Derneği Psikoloji Programları Akreditasyon Birimi (TPD-PPAB).....	292

Tıp Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği-TEPDAD	293
Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları ve Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği-VEDEK	293
Öğretmenlik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği-EPDAD	294
Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği-HEPDAK	294
İletişim Araştırmaları Derneği (İletişim Eğitimi Değerlendirme Akreditasyon Kurulu-İLEDAK).....	295
Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği-SABAK	296
Turizm Akademisyenleri Derneği (Turizm Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu-TURAK)	296
Eczacılık Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği-ECZAKDER	297
İlahiyat Akreditasyon Ajansı-İAA	298
Spor Bilimleri Derneği (Spor Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu- (SPORAK).....	298
Dış Hekimliği Eğitimi Programları Akreditasyon Derneği-DEPAD	299
Açık ve Uzaktan Öğretim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği-AUDAK.....	299
Peyzaj Mimarlığı Eğitim ve Bilim Derneği-PEMDER.....	300
Sosyal Beşerî ve Temel Bilimler Akreditasyon ve Rating Derneği-STAR.....	300
Ziraat Fakülteleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği-ZİDEK.....	301
Öğretmen Eğitiminde Akreditasyon Çalışmaları	302
Kovid-19 Süreci ve Akreditasyon Uygulamaları.....	312
Sonuç.....	313
Bölüm Kaynakçası.....	316
Kısaltmalar	321

9. BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİME ERİŞİM VE ULAŞILABİLİRLİK

Bölüm Özeti	323
Giriş.....	324
Yükseköğretime Erişim	324
Rakamlarla Türkiye’de Yükseköğretime Erişim	327
Türkiye’de Yükseköğretime Erişim Politikaları.....	329
Türkiye’de Yükseköğretime Erişim Politikalarına Eleştiriler	332
Türkiye’de Yükseköğretime Erişim Önerileri.....	333
Yükseköğretime Ulaşılabilirlik.....	335
Yükseköğretime Erişimin ve Ulaşılabilirliğin Önemi.....	337
Sonuç.....	338
Bölüm Kaynakçası.....	338

10. BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİMİN BİREYSEL VE TOPLUMSAL GETİRİLERİ

Bölüm Özeti	342
Giriş.....	343
İnsan Sermayesi Kuramı	343
Getiri Oranları	346
Bireysel (Özel) Getiriler.....	348
Eğitim Durumuna Göre Göreceli Kazançlar	349
Yükseköğretime Tabi Çalışanların Yaşa Göre Göreceli Kazancı	352
Yükseköğrenim Görmüş Yetişkinlerin Çalışma Alanlarına Göre Göreceli Kazançları.....	354
Cinsiyete Göre Göreceli Kazançlar	355
Bireysel Getirinin Genel Değerlendirmesi.....	357
Toplumsal (Sosyal) Getiriler	359
Dışsallık	359
Sosyal Bağlantı Ölçüleri.....	361
Kültürel ve Sportif Faaliyetler	362
İş Esnekliği.....	363
Kitap Okuma.....	364
Toplumsal Getirinin Genel Değerlendirmesi	364
Sonuç.....	366
Bölüm Kaynakçası	369

11. BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİMİN FİNANSMANI VE TÜRKİYE İÇİN ALTERNATİF FİNANSMAN MODELLERİ

Bölüm Özeti	373
Giriş.....	374
Küreselleşmenin Etkisindeki Yükseköğretim	374
Yükseköğretim Kurumlarının Çeşitleri.....	377
Faaliyet Alanlarına Göre Yükseköğretim Kurumları	377
Finansman Kaynağına ve Yükseköğretim Hizmetinin Sunuş Biçimlerine Göre Yükseköğretim Kurumları.....	378
Türkiye'deki Yükseköğretim Kurumlarının Çeşitleri.....	381
Yükseköğretim Finansmanı ve Kuramsal Yönü	384
Yükseköğretimin Finansmanı Etkileyen Unsurlar	390
Yükseköğretime Olan Artan Talep	391
Yükseköğretime Tahsis Edilen Kaynakların Esnek Olmaması	391
Ülkenin Yönetim Sistemi ve Ekonomik Dalgalanmalar.....	391
Yükseköğretimde Finansman Yaklaşımları.....	392
Anglo- Sakson Modeli	393
Kıta Avrupası Modeli	394
Devlet Yönetim Anlayışlarına Göre Yükseköğretim Finansman Modelleri.....	395
Liberal Devlet Anlayışında Yükseköğretimin Finansmanı	396
Sosyal Refah Devlet Anlayışında Yükseköğretimin Finansmanı	397
Sosyalist Devlet Anlayışında Yükseköğretimin Finansmanı	397
Neo-Liberal Devlet Anlayışında Yükseköğretimin Finansmanı	398

Yükseköğretimin Finansmanında Gelişmiş Ülkelerden Uygulama Örnekleri	400
Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) Yükseköğretimin Finansmanı	401
İngiltere’de Yükseköğretimin Finansmanı	402
AB Üyesi Ülkelerde Yükseköğretimin Finansmanı	405
Çinde Yükseköğretimin Finansmanı	410
Türkiye’de Yükseköğretim ve Finansmanı	412
Yükseköğretimin Kurumlarının Sayısal Gelişimi.....	412
Türkiye’de Yükseköğretimin Finansmanın Yasal Dayanakları.....	414
Türkiye’de Yükseköğretimin Finansmanında Etkinlik Arayışları.....	419
Alanyazında Geliştirilen Finansman Model Önerileri	419
Yükseköğretimin Finansmanında Yapılması Önerilen Yasal Düzenlemeler	424
Sonuç.....	426
Bölüm Kaynakçası.....	432
Kısaltmalar	439

12. BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖZELLEŞTİRME POLİTİKALARI VE NEOLİBERALİZM

Bölüm Özeti	440
Giriş.....	441
Ekonomik Gelişmeler ve Neoliberalizm	441
Özelleştirme Politikaları	444
Eğitimde Özelleştirme Politikaları	445
Yükseköğretimde Özelleştirme Gerekçeleri.....	449
Yükseköğretimde Bireysel Getirinin Daha Yüksek Olması	450
Bilgi Temelli Ekonomi için Gerekli İnsan Gücü İhtiyacı	452
Kamu Finansmanındaki Öncelikler ve Yetersizlikler	453
Eğitimde Kalite Arayışı.....	455
Yükseköğretimde Özelleştirme Sorunları	457
Fırsat ve İmkân Eşitliğinin İhlali	458
Eğitimin Metalaşması ve İnsani Yönünü Kaybetmesi	459
Akademik Özerkliğin Yitirilmesi	459
Değerlendirme ve Türkiye’de Yükseköğretimde Özelleştirmenin Geleceği.....	460
Sonuç.....	461
Bölüm Kaynakçası	463

13. BÖLÜM

NEOLİBERAL PİYASA SALDIRISI ALTINDA YÜKSEKÖĞRETİMİN DÖNÜŞÜMÜ

Bölüm Özeti	467
Giriş.....	468
Ticari Bir İşletme Olarak “Üniversite”	468
Bilgiye Dayalı Yeni Sömürgecilik Döneminde “Üniversite”	472
Performans Baskısı Altında Tek Tipleştirilen “Üniversite”	476
Özgürlük ve Özerklik Sorunsalı İçinde “Üniversite”	479
Sonuç.....	481
Bölüm Kaynakçası	482

14. BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİMİN ULUSLARARASI LAŞMASININ ANLAMI VE TÜRKİYE BAĞLAMI

Bölüm Özeti	485
Giriş	486
Yükseköğretimin Uluslararasılaşmasının Tarihi	489
Yükseköğretimin Uluslararasılaşmasının Anlamı	492
Yükseköğretimin Uluslararasılaşmasının Gerekçeleri	494
Kültürel ve Sosyal Gerekçeler	494
Akademik Gerekçeler	495
Ekonomik Gerekçeler	495
Türkiye'de Yükseköğretimin Uluslararasılaşmasının Anlamı, Boyutları ve Tarihi	496
Güncel Veriler Işığında Dünyada ve Türkiye'de Uluslararasılaşma	502
Sonuç	507
Bölüm Kaynakçası	509
Kısaltmalar	512

15. BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİMİN GÖÇ POLİTİKALARI

Bölüm Özeti	513
Giriş	514
Göç Olgusu ve Göçü Oluşturan Nedenler	514
Türkiye'nin Göç Profili	516
İkamet İzniyle Türkiye'de Bulunan Yabancılar	518
Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler	518
Dış Göçler	524
Türkiye'de Eğitim Amaçlı Göçler	527
Göçün Yükseköğretim Üzerindeki Etkisi	535
Türkiye'de Yükseköğretim ve Göç İlişkisi	538
Beşeri Sermaye	540
Kültürel Sermaye	543
Sonuç	545
Bölüm Kaynakçası	548
Kısaltmalar	552

16. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE YÜKSEKÖĞRETİMDEKİ AKADEMİSYEN VE ÖĞRENCİ SORUNLARI

Bölüm Özeti	553
Giriş	554
Yöntem	554
Akademisyenlerin Sorunları	555
Ekonomik Sorunlar	556
İş Yükü ve Zamana Yönelik Sorunlar	556
Öğrenci Kaynaklı Sorunlar	557

Akademik Üretkenliğe Yönelik Sorunlar	558
Kadın Akademisyenlerin Yaşadıkları Sorunlar	560
Yönetim Anlayışına Yönelik Sorunlar	561
Mobbing.....	563
Lisans Öğrencilerinin Sorunları.....	566
Ekonomik Sorunlar.....	567
Psikolojik, Fizyolojik ve Tercihlerle İlgili Sorunlar	568
Akademisyenlere Yönelik Sorunlar.....	570
Kurumlara Yönelik Sorunlar	571
Lisansüstü Öğrencilerin Sorunları	572
Maddi Sorunlar.....	572
Çalışan Öğrencilerin Sorunları.....	573
Akademisyenlere ve Danışmanlara Yönelik Sorunlar	573
Nitelik ve Verimliliğe Yönelik Sorunlar	574
Mobbing ve Psikolojik Durum	575
Uluslararası Öğrencilerin Sorunları	577
Ekonomik Sorunlar.....	577
Psikolojik, Sosyolojik ve Kültürel Sorunlar	578
Ayrımcılık.....	578
Dil ve İletişime Yönelik Sorunlar.....	579
Rehberliğe Yönelik Sorunlar	580
Üniversite Eğitimine Yönelik Sorunlar	580
Sonuç.....	580
Akademisyen Sorunlarının Genel Durumuna Yönelik Sonuç	580
Öğrenci Sorunlarının Genel Durumuna Yönelik Sonuç.....	582
Bölüm Kaynakçası.....	585

17. BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİMİN TEMEL SORUNLARI

Bölüm Özeti	590
Giriş.....	591
Yükseköğretime Geçiş Sisteminde Yaşanan Sorunlara Tarihsel Bakış	591
Yükseköğretimde Yapısal Yönetimsel Konulara İlişkin Tartışmalar	596
Akademik Özgürlük ve Üniversite Özerkliğine Yönelik Tartışmalar	601
Yükseköğretim Kurumlarının Kalite Arayışı.....	605
Lisansüstü Eğitimin Sorunları ve Tartışma Alanları	609
Yükseköğretimin Finansmanı: Alternatif Arayışlar	613
Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Sürecindeki Tartışmalar	615
Sonuç.....	617
Bölüm Kaynakçası	620

Editörler ve Yazarlar Hakkında.....	623
--	------------

1. BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİMİN TARİHÇESİ VE GELECEĞE BAKIŞ

Asuman Seda SARACALOĞLU, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Gökhan GÜNAY, Milli Eğitim Bakanlığı

Bölüm Özeti

Toplumsal gelişmenin önceliklerinden olan nitelikli insan kaynağı yetiştirme ve etkin bilgi üretimi büyük ölçüde yükseköğretim kurumlarının temel amaçlarından birisi olarak düşünülebilir. Toplumsal değişim ve dönüşümler üniversitelere yönelik beklentileri sürekli değişikliğe uğratmaktadır. Süreç içerisinde üniversiteler klasik anlamda eğitim ve araştırma yapma amacının dışında, değişime öncü olan, toplumsal dönüşüm aracı olarak nitelendirilebilecek bir misyon edinmiştir. Toplumsal rolü gereği yükseköğretimin bugünü ve geleceğine ilişkin sorunlar kamuoyunda tartışılır hale gelmiştir. Tarihsel süreçte yapılan tartışmalar ışığında yükseköğretim sisteminde sürekli değişimler ve gelişmeler yaşanmıştır. Bu çalışmada, Türkiye'de yükseköğretim sisteminin Cumhuriyet öncesi dönemden günümüze kadar olan tarihsel gelişim sürecine ve geleceğine ilişkin değişim-dönüşüm eğilimlerine yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye'de yükseköğretim, yükseköğretim tarihi, yükseköğretimin geleceği